

VI. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

-İSLAM, SANAT VE ESTETİK-

(29-30 Kasım-01 Aralık 2013 / İSTANBUL)

Günümüzde Klasik Sanatlar Konulu Eserler ve Okuyucu Kitleleri

Zeynep Berktaş
Editör - TİMAŞ

Konuşmama öncelikle tebliğimin merkezini oluşturan “Klasik İslam Sanatları” başlığına kısaca değinerek başlamak istiyorum. İslam’da sanat, İslam dininde her şeyin başlangıcı olarak kabul ettiğimiz Kur’an-ı Kerim’in nazil olmasıyla başlar. Artık tüm heyecan, Allah’ın kelâmını en güzel şekilde anlama adına onun en güzel şekilde sunulmasında temerküz etmiştir. İslam coğrafyasının genişlemesi ve farklı iklimlere yayılmasıyla Kur’an-ı Kerim’i en güzel şekilde yazma faaliyeti de teferru’ etmiş ve farklı yazı çeşitleriyle “hat sanatı” zenginleşmiştir. Müslümanların kutsalı tezyin etme çabası, hat sanatını geliştirmekle örneklerinin sunulmasını da beraberinde getirmiştir. Hat, tezhip ve ebru gibi sanatlarla tezeyyün edilen Kur’an-ı Kerim’in gayet tabii yine en güzel ve güvenilir şekilde muhafazası elzemdi. Bu ihtiyaç da mücellidlik sanatının en güzel örneklerinin verilmesiyle neticelendi.

En güzel yazı teknikleri kullanılarak, her hattatın aynı zamanda kendine has yorumuyla yazılan; her sayfası altın tozlarıyla ve ince bir işçilikle süslenen; yan kağıdı renkli boyalarla, çiçek motifleri verilerek hazırlanan; yüzyıllar boyu bu güzelliklerle müzeyyen “sözlerin en güzelinin” en iyi deriler ve farklı farklı ciltleme teknikleri kullanılarak muhafaza altına alınması İslam sanatlarının sadece başlangıcı olarak kabul edilebilir. Çünkü Allah aşkıyla önce kâğıtların en güzellerine yazılan Kur’an-ı Kerim ayetleri zamanla Müslümanların ibadetgâhları olan camileri, yaşam alanları olan evlerini de yine aynı hassasiyetlerle süsleyecek ve İslam mimarisinin de en muhteşem örneklerinin verilmesine zemin hazırlayacaktır. Ruhun gıdası musiki, Allah ve Peygamber aşkıyla şekillenip ilahî formunu alacak ve yedi iklime üç asra damgasını vuran Osmanlı İmparatorluğu’yla resim sanatı, minyatür ve gravür formatıyla İslam sanatları içerisindeki yerini alacaktır.

İslam sanatları hususunda yaptığımız bu kısa açıklamanın akabinde kendisine klasik İslam sanatlarını konu edinen kitapların keyfiyet ve kemiyetinin bir yayıncı olarak değerlendirecek; aynı zamanda günümüzdeki alıcı profili hakkındaki görüşlerimi paylaşacağım. Öncelikle İslam sanatları konulu kitapları tabiatları itibarıyla ikiye ayırmak durumundayız. Şöyle ki:

1- Konusu İslam sanatlarının bir kolu olan kitaplar: Bu kitaplar, İslam sanatlarının ya hepsinin ya da bir kolunun teorik aynı zamanda pratik izdüşümlerini içinde barındıran kitaplardır. Bunları da kendi arasında; hat, tezhip, ebru ve cilt yapma vs. tekniklerini örnekleriyle anlatan kitaplar ve hem sanatın hem de o sanatla uğraşan sanatkârın hayat hikâyesini okuyabileceğimiz eserler olarak tasnif edebiliriz.

2- Kendisi bir İslam sanatı örneği olan kitaplar: Bu eserler ise bir ya da birçok sanatkârın elinden çıkmış bizatihi sanat eseri niteliği taşıyan kitaplardır ki bu türe verebileceğimiz en güzel örnekler: Kayışzâde Hafız Osman ve Hattat Hüseyin Kutlu hattıyla basılan Kur'an-ı Kerimlerdir.

Asıl konumuz olan günümüzde İslam sanatları konulu yayınlarına gelirsek... Bunları değerlendirmenin en önemli yollarından biri, yakın geçmişimizdeki yayın politikalarını/şartlarını değerlendirmekten geçiyor zannımca. 5-10 yıl öncesine kadar özel bir sanat dalını örnekleri ve tarihiyle anlatan eserlere rastlamak, meraklıları için fevkalâde sevinç, yayınlayan yayınevleri için ise tarifi imkânsız bir övünç kaynağıydı. Hemen hemen hiçbir yayınevi çok inandıkları bir proje dahi olsa tabiatı gereği büyük boy, kuşe kağıt, şömiz ve özel ciltle basılması gereken bu türden kitapları basmaya cesaret edemiyordu. Fakat günümüzde bu türden kitapları çokça görmeye başladık. Acaba dünle bugün arasında nasıl değişimler yaşandı ki kitaplıklarımızın en güzel raflarını artık bu kitaplarla doldurur olduk?

Öncelikle bu değişimi tüm sosyolojik, ekonomik ve psikolojik değişimler gibi tek katmanla açıklayamayacağımızı bilmemiz şart. Bu değişimi, yaşadığımız ülkenin ve dolayısıyla zamanın siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişimiyle yorumlamak zorundayız.

Evvela bu tahavvülün sosyal nedenlerine genel olarak bir bakacak olursak; öncelikle çok eskiden tekke ve zaviyelerde; daha sonraki yıllarda güzel sanatlar fakülteleri vasıtasıyla üretilen ve halka yayılan İslam sanatları ve estetiği algısı, şimdilerde kurulan türlü türlü vakıflar, dernekler ve kurslar vesilesiyle birçok kanaldan halka arz edilmeye başlandı. Bunlara sözlü, görsel ve işitsel medyanın da tavassutu eklenince hemen herkes bu sanat dallarından biriyle ya birebir ilgilenir ya da duydukları/gördükleri ve okudukları kadarıyla bir fikir sahibi oldular. Kaçınılmaz olarak bu ilgi yoğunlaşması, kaynak kitap ihtiyacı ve bu sanatları tarihte icra edenlerin hayatlarına dair bir merakı da beraberinde gündeme getirdi. Yine zamanla devlet ve özel üniversitelerinin çoğalması,

bu faaliyetleri entelektüel bir zeminde daha ayrıntılı araştırma ve bu araştırmaların ürünlerini yine bu kurumlar vasıtasıyla intişar etme imkânını beraberinde getirdi.

Halkın İslam sanatlarına ve dolayısıyla eserlerine olan bu ilgisi çeşitli devlet kurumları, belediyeler ve dernekler tarafından düzenlenen dersler, sergiler, konferanslar ve seminerlerle de desteklenince artık yayınevleri karşısında İslam sanatlarının nasıl yapıldığını merak eden, eskiden kimlerin bu sanatı icra ettiğiyle oldukça ilgili bir okuyucu kitlesi bulunmaya başladı. Artık hiçbir yayınevi/yayıncı da sayısı gittikçe artan bu okur kitlesini göz ardı edemezdi.

İkinci bir sosyal neden olarak; internet ve sosyal medyayı ele almalıyız. İnternet kullanımıyla dünyanın bir köy olma yolunda hızlı adımlar attığı günümüzde oturduğumuz yerden, sadece Türkiye’de değil tüm dünyada eş zamanlı olarak hangi yayınların çıktığını, hangilerinin çok okunduğunu hangilerinin okunmadığını incelememiz oldukça kolay. Yeni çıkan kitapların halk indindeki makesini herkes gibi yayınevleri de oldukça yakından takip etmeye başladı. Artık yayınevleri yeni çıkan kitapları için boy boy reklam vermek yerine sosyal medya tanıtımlarına giderek daha önem vermeye başladı. Böylece görselleriyle, gündem olan sergileri ve sunumlarıyla sosyal medya tanıtımlarına oldukça zengin malzeme veren sanat ağırlıklı kitaplar, eskisi kadar yayıncıları ürkütür olmamaya hatta prestij kazanma vesilesi hâline gelmeye başladı. Bu prestij edinme arzusu, bu tür projeler ve bu projeleri destekleyebilecek sponsorlar üzerinde yayınevlerinde hummalı bir çalışma sürecini de başlatmış oldu.

Bunun yanında özellikle yüksek gelir seviyesine sahip bazı insanların entelektüel güç olarak kütüphanelerinde sergiledikleri sanat kitaplarının adedi yadsınamayacak raddelere varmış, bu insanların sanat kitaplarını yüksek statü aracı hâline getirme çabaları bu adetsel artmanın sadece okuyup/öğrenme çabasının bir neticesi olmadığını gözler önüne sermiştir. Tabi bu durumu tetikleyen hatta besleyen yayınevlerinden de burada bahsetmemiz gerekir. Öyle ki, yüksek gelir sahibi insanları kendilerine müşteri edinen ve dolaştıkları sitelerden bu kişilerin ilgilerini özenle araştıran bu yayınevleri; ürettikleri tüm ilgi alanlarına hitap eden yayın yelpazesıyla sadece bu kesimle irtibat kurmakta ve satış politikalarını da ona göre belirlemektedir.

Yayıncılık alanındaki saydığımız tüm bu gelişmelere bir de uluslararası ilişkiler bağlamında sağlanan anlaşmalarla elde edilen seyahat kolaylığını da eklediğimizde, herhangi bir yeniliği yerinde görme/inceleme imkânı, özellikle yayınevlerinin kaderini değiştirdi. Dünyanın dört bir yanında organize edilen ve yine dünyanın dört bir yandan gelen binlerce yayıncıya ev sahipliği yapan fuarlar sayesinde zaten Batı’da oldukça yaygın olan hemen hemen tüm sayfaları görselli, kuşe kağıtlı, lüks ciltli sanat kitaplarına aşinalığımız arttı. Hatta bizden çok önce onların İslam sanatıyla alakalı birçok eseri çok güzel formlarda yayımladıklarını görünce de neden bizler de böyle kitaplar

VI. Dinî Yayınlar Kongresi

basılmıyoruz? Sorusu, artık yüksek sesle sorulmaya, akabinde de bu sorunun cevapları aranmaya başlandı.

Yeri gelmişken bu ilgiyi ve üretimi artıran faktörler olarak matbaacılık ve kağıtçılık sektörlerindeki baş döndüren yeni teknolojileri de burada belirtmem gerekir. Yeni üretilen baskı makinalarıyla eskiden basımı haftaları hatta bazen ayları bulan bu türden özel baskılı eserlerin basım süresi günümüzde kısaldı ve yine aynı nispette baskı kalitesi yükseldi. Yeni kağıt türleri üretildi, yine bu kitap fuarlarıyla birlikte kağıtçılık teknolojisinde bizden oldukça ileride bulunan ülkelerden kağıt ithali yapıldı ve böylece kitabın ana hammaddesi kağıt, artık eskisine oranla daha düşük bedellerle elde edilebilen bir ürün hâline geldi.

Ayrıca bu bağlamda bu kitapların “iç tasarım” adını verdiğimiz mizanpajlarının, kapaklarının yapımı da yeni bilgisayar programları geliştirilerek kolaylaştırıldı. Artık grafikerlerin karşısında hemen hemen her sayfasında yüksek çözünürlükte görsel kullanıldığı için donan hatta tam iş bittiği zaman kapanan bilgisayar ve bilgisayar programları kalmadı.

Aslında okur ile yayınevini en nihai noktada birleştiren en önemli unsur; kitap fiyatlarıdır. Türkiye'nin takriben 10 yıl önceki ekonomik durumu, sunumu itibarıyla oldukça yüksek maliyetlere sahip olan sanat kitaplarına rağbetin neden az olduğu sorusunun bir cevabını hemen vermektedir. Siyasette ve dolayısıyla ekonomide istikrarın olmadığı o yıllarda insanlar temel ihtiyaçlarını dahi zor karşılayabilmekteyken, kitap gibi dolaylı bir ihtiyaca aile bütçesinde yer ayrılması ne yazık ki tamamiyle orta ve yüksek gelir seviyesindeki insanların yed-i inhisarındaydı. Şimdi ise temel gıda maddeleri satan marketler dahi bünyelerinde kitap stantları bulundurmakta hatta bu marketlerde satılan kitaplar, yayınevleri cirolarının çok yüksek ibrelere sahip yüzdeleri oluşturmaktadır. Bu durum bize çok açık bir şekilde günümüzde kitapların temel ihtiyaç maddesi olarak kabul gördüğünü göstermektedir. Ayrıca kitapçılar eskiden ancak büyük şehirlerin bazı caddelerinde kendilerine yer bulabilirken şimdi Türkiye'nin en ücra bir şehrinde bile kitapçılık yaparak hayatını idame ettiren birçok esnafın oluşu da bu alandaki sevindirici haberlerdendir.

Kitap söz konusu olunca günümüzde bu alandaki en önemli gelişmelerden biri olan e-book yani elektronik kitap uygulamalarına değinmeden geçemeyeceğim. E-book uygulaması yakın zamanlarda kâğıda basılı kitapların akıbetini belirleyecek en önemli gelişme olarak karşımıza çıkmıştır. Artık elinizdeki küçük bir tablete kocaman bir kütüphaneyi sığdırabilme düşüncesi tüm kitap okurlarını çokça sevindirmiş, bu nispette yayınevlerini de tedirgin etmiş, hemen bu uygulama hususunda kendilerini geliştirme adına araştırmalara girişmişlerdir. Hem okur hem de yayıncılar bu teknolojik gelişmeyle

yakın bir gelecekte kâğıda basılı kitapların ömrünün sona erip ermeyeceğini tartışmaya başlamıştır ki bu tartışma yeni yeni gelişmelerle daha farklı boyutlara gelecektir elbette. Acaba görsel sunumu en az içeriği kadar kuvvetli olması gereken klasik sanat kitapları bu baş döndüren gelişmeden payını ne şekilde alacaktır? Şahsi görüşüm, elbette bu gelişmeden etkilenecektir çünkü insanlar boyutuyla, kağıdının diğer kitaplardan ağır olmasıyla ve pek tabii diğer kitaplara rağmen bu özellikleri itibariyle daha pahalı olmasıyla daha hafif ve daha ucuz bir uygulamayla bu türden kitaplara sahip olmak isteyeceklerdir. Fakat tabletler hâl-i hazırda bir kitabı eline alıp karıştırma, dokunuşuyla ve kokusuyla hem-hâl olma gibi birçok hissiyatı okurlara sunamamaktadır. Özellikle kağıdın kalitesiyle sunulan sanatın duruşu arasında çok kuvvetli ve sihirli bir bağ bulunan klasik sanatlar konulu kitapların e-book versiyonlarının aslı kadar rağbet göreceği kanısında değilim.

Bir de konusu klasik sanatlar olmayan kitaplarda tasarım anlamında klasik sanat örneklerinin bir tarafıyla uygulanmasından kısaca bahsetmek istiyorum. Konuşmamızın başlangıcından beri saydığımız birçok sebebe mebni Türkiye’de klasik İslam sanatlarının bir estetik algı olarak halkta nasıl bir rağbeti celb ettiğini tartıştık. Bu ilgi, modern yayıncılığı dolayısıyla tasarımcıları da taht-ı tesiri altında bırakmış ve konusu sanat değil edebiyat, tarih, felsefe vs. olan kitapların iç ve kapak tasarımlarında klasik İslam sanatlarından bazı motiflerin kullanılmasını beraberinde getirmiştir. Şimdilerde kitap tasarımlarında hat, tezhip, minyatür, gravür sanatı örneklerinin süslediği ön kapaklara ve iç tasarımlara, renkli ebrularla bezeli yan kağıtlara ve kamburalı, miklablı klasik ciltlere rastlamak, bu sanatların toplum içinde ne kadar sevilip, kabul gördüğünün bir göstergesi niteliğindedir.

Klasik İslam Sanatları konulu kitapların geçmişte neden az yayımlandıkları, şimdi ise geçmişe nazarla bu oranın artışının siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik sebeplerine kısaca değindikten sonra bu türden prestijli eserlerin hangi kaynaklardan beslenerek yayın dünyasına kazandırıldıklarına dair genel bir tasnifle sizleri baş başa bırakıyorum:

Devlet Destekli Yayınlar

Eskiden beri bilim, kültür ve sanatın ülke geneline yayılmasında en çok desteği devlet, Kültür Bakanlığı, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Diyanet İşleri Bakanlığı ve yerel belediyeler gibi kurumları vasıtasıyla vermiştir. Birçok sanatçının el emeği göz nuru eserlerini yüksek telif oranları ödeyerek yayımlamış, fakat satılması hususunda ne yazık ki aynı hassasiyeti göstermemiştir. Birçok önemli sanatkarın birbirinden güzel eserleri bu ihmalin kurbanı olmuş, bu kurumların depolarında çürümeye bırakılmıştır. Devlet destekli kitaplara Kültür Bakanlığı Yayınları’ndan güzel bir örnek vermek gerekirse:

İbrahim Paşa Sarayı

Prof. Dr. Nurhan Atasoy

Evliya Çelebi'nin "İstanbul'da Topkapı Sarayı'ndan sonra en büyük saraydır" diye nitelendirdiği Sultanahmet Meydanı'ndaki İbrahim Paşa Sarayı, 1930'lardaki Hipodrom kazıları sırasında ve ardından arsasına Adalet Sarayı yapılması uğruna yarı yarıya yıkılmıştır; geriye kalan kısmı, günümüzde Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılmaktadır. Prof. Dr. Nurhan Atasoy bu kitapta, sarayın bütününe ortaya koymak üzere minyatürleri önemli görsel belgeler olarak değerlendirmekte, çeşitli dönemlerde çekilen fotoğrafların ve yeni belgelerin ışığında saray hakkında kapsamlı bir araştırma sunmaktadır.

Yayınevi Destekli Yayınlar

Önceleri maliyeti, arz talep dengesinin oldukça üstünde olduğundan yayınevleri çok istedikleri hâlde bu tarz kitapları yayımlayamıyorlardı. Fakat yukarıda zikrettiğimiz siyasi, sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmelerle hemen hemen tüm yayıncılar, bu tarz prestijli eser neşrederek; hem Türkiye'nin kültürel haritasını şekillendiren entelektüel kesimin takdirini kazanma adına hem de literatüre yüzyıllar boyu eskimeyecek eserler kazandırma adına oldukça rağbet göstermeye başladılar. Bu bağlamda çeyrek asırdan fazla birçok alanda eserler neşrederek kültür dünyamıza önemli katkılarda bulunan ve bir üyesi olduğum TİMAŞ Yayınlarını birçok yayınevi arasından izninizle bu kategoriye *Tılsımlı Gömlekler* kitabıyla örnek vermek istiyorum.

Tılsımlı Gömlekler

Prof. Dr. Hülya Tezcan

Topkapı Sarayı'nda padişahların ve saray ehlinin normal kıyafetlerinin altına giydikleri tılsımlı gömleklerin, kişileri nazara, her türlü kötülüğe karşı koruduğuna, hastalara şifa verdiğiğine inanılırdı. Savaşa veya sefere çıkılmadan önce üzerinde Fetih Sûresi veya fethi müyesser kılacak farklı bazı ayetlerin yazılı olduğu tılsımlı gömlek giyilirdi. Saraya ait bu koleksiyonda Cem Sultan'dan III. Murad'a kadar belgeli, Veysel Karanî'den Abdülkadir Geylani'ye kadar onlara atfedilen, İslam sembolizminin örneklerini taşıyan pek çok gömlek bulunur.

Tılsımlı Gömlekler kitabında gömleklere daha çok sanatsal açıdan yaklaşmış, üzerlerindeki hat ve motiflerin muhteşemliği üzerinde hususiyetle durulmuştur. Kitabelerde adı geçen sultanların ve devlet büyüklerinin bu gömlekleri ne sebeple yaptırmış olabilecekleri araştırılmıştır. Kaynaklarda o kişilerin hayatıyla ilgili bilgilere ulaşılmaya çalışılmış ve bazı gömleklerin ne amaçla hazırlandığı hakkında tatminkâr yorumlar yapılabilmektedir. Kitapta her eser için katalog bilgisi verilerek son kısım kataloğa ayrılmıştır.

Üniversite Destekli Yayınlar

Yakın geçmişte ve günümüzde kültürel çalışmaların üretildiği ve bir damla hâlesi şeklinde halka yayıldığı ve dolayısıyla bilginin sosyalleştirildiği en önemli kurumlar, malumunuz üniversitelerdir. Özellikle zamanımızda hem devlet üniversitelerinin hem de özel üniversitelerin sayılarının çoğalması, yayıncılık faaliyetlerinin de bu kurumlar çatısında neşv ü nema bulmasına sebebiyet vermiştir ki bu durum, hepimiz için oldukça sevindiricidir. Birçok üniversite bu türden eserler yayınlamaya başlamıştır, hepsini burada saymayacağım. Örnek olması hasebiyle İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin güzel bir yayını bu kategoride tanıtacağım.

Sinan Çağı (Osmanlı İmparatorluğu'nda Mimari Kültür)

Gülru İrepoğlu

Osmanlı İmparatorluğu'nun "klasik" devrinde mimarbaşı olarak yaklaşık yarım asırlık görev dönemi boyunca (1539-1588), Sinan'ın tasarladığı yüzlerce bina ve kendine özgü mimari üslup, Tuna'dan Dicle'ye kadar uzanan muazzam bir imparatorluk coğrafyasında kalıcı izler bıraktı. Gelmiş geçmiş en ünlü Osmanlı mimarı olarak tanınan Mimar Sinan, İstanbul'un dünyaca meşhur şehir slüetinin yeniden yapılanmasına katkıda bulundu. Işık dolu, merkezî mekânlı kubbeli camileri mimarbaşının önde gelen eserleri olarak nam kazandı. *Sinan Çağı*, ilk defa yayımlanmış ve yayımlanmamış çok zengin birincil yelpazesi kullanarak, mimarbaşının eserlerinin üretildiği bağlamlara ışık tutuyor. Erken modern dönem Akdeniz dünyasında çığır açan bir mimarın eserlerini kendi bağlamları içinde yeniden anlamlandıran, Osmanlı mimarisinin kültürel ve toplumsal tarihi üzerine son derece derinlikli ve incelikli bu çalışma, sanat ve mimarlık tarihi araştırmacıları ile öğrencileri için olduğu kadar, Osmanlı İmparatorluğu'na ilişkin her türlü araştırma alanında bir temel danışma eseri olarak öne çıkıyor.

Bireysel Yayınlar

Öncelikle günümüzde özellikle yurt dışında oldukça yaygınlaşan bireysel yayıncılık hakkında kısaca bilgi vermek isterim. Bireysel yayıncılık, herhangi bir yayınevi aracılığı gerektirmeden yazarla okuyucuyu buluşturan bir platformdur. Sosyal medyanın ve e-book uygulama alanlarının hızla genişlemesi, bu yayıncılık alanı hakkında yakın gelecekte çokça konuşacağımızın sinyallerini şimdiden vermektedir. Fakat ben size bu başlık altında bahsettiğim yayın türünün sosyal medya ve e-book gibi uygulamalardan ârî çok özel bir örneğini vermek istiyorum; Hattat Hüseyin Kutlu'nun kendi hatt-ı destiyle yazdığı ve kağıdı, tezhibi ve cildiyle tam bir sanat eseri hükmünde olan *Cevşen-î Kebîr*, 1000 adet olarak tamamen kendi gayretiyle neşredilerek özel bir gruba satılmıştır. Eminim bu türden özel bir çalışmalara tüm sanatseverler ve kitap kurtları sahip olmak isteyecek ve bu tür bireysel yayıncılık yapan yazar ve sanatkarların sayısı çoğalacaktır.

Sponsor Destekli Yayınlar:

Bu türden yayınlara en güzel örnekler, bankaların ve özel şirketlerin kendilerine sunulan projeleri desteklemeleriyle yayınladıkları eserlerdir. Yaptıkları ticari faaliyetlerin yanında kültür projeleriyle sosyalleşmek ve prestij sahibi olmak isteyen birçok özel kuruluş, yayıncılık alanından çok başarılı işlere imza atmıştır. Ana sermayelerini yayıncılık faaliyetinden elde etmedikleri ve bu faaliyeti devam ettirme gibi bir zorunlulukları olmadığından üzerinde uzun süre düşünülmüş ve geniş araştırma/hazırlanma safhalarından geçmiş eserleri yayınlama imkânları, diğer yayın mercilerine oranla daha yüksektir. Bu kısımda yaptıkları bankacılık faaliyetlerinin yanında yayıncılık sektöründe de kurumsal bir yayınevi olarak çalışan Türkiye İş Bankası gibi Yapı Kredi Bankası gibi bankaların yayınevlerini parantez içinde zikretmeden geçemeyiz. Çünkü bu yayınevleri asıl işi bankacılık olan kuruluşların profesyonel olarak yaptıkları yayıncılık işlerini üstlenmektedirler. Bu yayınevleri neşrettikleri kaliteli yayınlarla da oldukça göz doldurmakta ve yayıncılık alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar. Sponsor destekli birçok klasik İslam sanatları konulu eser bulunmaktadır, fakat biz burada aralarından seçtiğimiz Albaraka Türk Finans Kurumu sponsorluğunda yayımlanan bir tanesini kısaca tanıtacağız.

Mimar Sinan

Turgut Cansever

Ülkemiz ve İslam âlemine olduğu kadar bütün insanlığa da mâl olan büyük sanatkâr Mimar Sinan'ın vücuda getirdiği mimarlık sanatı şaheserlerini, tarihî süreç içindeki kaynaklarına işaret ederek tanıtmayı amaçlayan bu eser; yüzyılımızın yine bilge bir mimarı Turgut Cansever tarafından hazırlanmıştır. Bu eser, Mimar Sinan'ın tarih görüşü, eserini vücuda getirdiği sırada sahip olduğu gelecek tasavvuru, inancı ve sezîş yetenekleriyle belirlediği güzelliğin, uyum ve çelişkilerden doğan zarif çözümlenmeleri nasıl yaşanır kıldığı hususuna açıklık getirmek, böylece Sinan'ın mimarisinin sembolik anlamlarını okuyucunun fark etmesine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanmıştır.

Vakıf Destekli Yayınlar:

Osmanlı İmparatorluğu'nun en önemli sosyal kurumlarından bir tanesi muhakkak ki vakıflardır. Vakıfların zengin ile ihtiyaç sahibi insanları buluşturduğu o sağlam zemin eski işlevliğini yürütemese de devam etmektedir. Birçok kurum, kuruluş ve cemaat, bu kurumlar vasıtasıyla sosyalleşmeye ve üretkenliklerini devam ettirmeye çalışmaktadır. Kitap neşretmek, bu çalışmaları taçlandıran en önemli araçlardan bir tanesi olarak görüldüğünden birçok vakıf, yayıncılık alanında çok güzel işlere imza atmaktadır. Bu bağlamda, ömrünü hat sanatını icra etmeye, yine o sanatı yaşatmak adına öğrenci yetiştirmeye ve kitaplar hazırlamaya adanmış Prof. Dr. M. Uğur Derman'ı ve uzun süre

yöneticiliğini üstlendiği Türk Petrol Vakfı'nı burada zikretmeden geçemeyiz. Son zamanlarda Prof. Dr. Uğur Derman ve Türk Petrol Vakfı, aşağıda tanıtacağımız, yüzyılları kuşatacak bir eserle yine adlarından sözlü ve görsel medyada çokça bahsettirmişlerdir.

Doksan Dokuz İstanbul Mushafı

Prof. Dr. M. Uğur Derman

M. Uğur Derman'ın gayretleriyle meydana getirilen kitapta fetihten bugüne İstanbul'da yazılmış mushaflardan seçilmiş 99 mushaf, fotoğrafları, hikâyeleri ve sanat özellikleri ile anlatılıyor. Hat sanatına ilgi duyanlar kadar sanat tarihçileri için de büyük önem taşıyan kitapta Osmanlı'daki hat, tezhip ve cilt sanatlarının gelişimini ya da gerilemesini görmek mümkün. Kitaptaki ilk mushaf, hat sanatında açtığı çığır hâlâ devam eden Şeyh Hamdullah'ın Topkapı Sarayı Müzesi'nde korunan 1503 tarihli mushafı. Son eser ise Mûsika-i Hümayûn imamı Hasan Rıza Efendi'nin 1911 yılında yazdığı yine Topkapı Sarayı Müzesi'nde yer alan mushafı. Hasan Rıza Efendi, büyük boydaki bu mushafı, Sultan Reşad'ın Eyüpsultan'da yaptırdığı türbesine konulmak üzere padişahın talebiyle yazmış. Ancak mushafın türbeye koyulması mümkün olmamış. Kitapta Şeyh Hamdullah'ın oğlu Mustafa Dede'nin yazdığı ve Sultan Abdülaziz'in vefatında okumakta olduğu ve üzerine kanının aktığı mushaf da yer alıyor.

Tebliğime son verirken yukarıda kısaca bahsettiğim sosyal, siyasi, ekonomik ve teknolojik gelişmeler birçok Klasik İslam Sanatları konulu kitabın, yine yukarıda kısaca zikrettiğim kanallar vasıtasıyla gün geçtikçe çoğalarak neşredildiğini gözler önüne sermektedir. Bu alanda yayıncılar olarak yeni okur kitlelerini yıllar yılı özlem duyulan bu atmosfere çekebilmek adına ne gibi çalışmalar yapılması gerektiğini düşünmek, aynı zamanda özellikle televizyon ve cep telefonlarıyla çok farklı bir dünya tasavvuruna sahip olmaya başlayan çocuk ve gençlere bu sanatları nasıl sevdirebileceğimiz hususunda bu sanatları icra eden sanatkarlarla kafa kafaya verip yeni projeler üretmek/yayınlamak ana gayelerimiz olmalıdır.

Oturum Başkanı: Zeynep Hanım'a teşekkür ediyorum.

Oturumumuzun son tebliği "Oryantalist Çalışmalarda İslam Sanat Estetik Konulu Yayınlar." Tebliğimiz Yrd. Doç. Dr. Kemal Özkurt Bey. Kendisi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

Hocam buyurun.